

Rannsókn á stroki

Samkvæmt löggjöf um fiskeldi skal hafa eftirlit með fiskeldisstöðvum. Í lögum um fiskeldi stendur að „eftirlitið skal ná til rekstrar- og fiskeldispátta í starfsemi stöðvanna og þess að skilyrði í rekstrarleyfi séu haldin.“ „Til að Matvælastofnun geti framkvæmt eftirlit skal rekstrarleyfishafi mánaðarlega gefa Matvælastofnun skýrslu um starfsemi sína. Þar skulu m.a. koma fram upplýsingar um framleiðslumagn stöðvar af slátruðum fiski, eldisrými, fóðurnotkun, birgðir af fiski mældar í lífmassa, uppruna fisks, sjúkdóma, sníkjudýr og önnur óhöpp í rekstri, svo og önnur þau atriði sem stofnuninni eru nauðsynleg til virks eftirlits samkvæmt lögum þessum. Þá skal færð dagbók um starfsemina í fiskeldisstöðvum. Matvælastofnun er heimilt að kalla eftir frekari gögnum en hér greinir þegar tilefni er til.“

Eftirlitsatriði

Rekstrarleyfi

- Hefur rekstrarleyfishafi uppfyllt öll skilyrði rekstrarleyfis?

Dagbókarfærslur

- Daglegt eftirlit skráð, t.d. hitastig, súrefnisinnihald.
- Dauðfiskur fjarlægður daglega og fjöldi og þyngd skráð.
 - Verklag við talningu og vigtun þegar um mikið magn er að ræða.

Eldisbúnaður

- Allur búnaður á eldisvæðum í áreiðanlegu tæknilegu ástandi
- Komi upp frávik á búnaði eða þjónustu sem gætu leitt til stroks skal rekstraraðili tafarlaust setja í gang eigin verkferla til að koma í veg fyrir eða draga úr stroki
- Tilkynna skal um frávik á búnaði til Matvælastofnunar og til framleiðanda og/eða þjónustuaðila
- Er til staðar búnaður á svæðinu til að bregðast við auknu magni sveimara og dauðfisks.
- Eru viðhaldsáætlanir til staðar hjá fyrirtækinu og er haldið utan um skrá yfir viðgerðir á búnaði?

Eftirlit og viðgerðir á netpokum

- Virkt eftirlit er með netpokum
- Allar viðgerðir skulu skráðar í sérstaka ástands- og viðgerðarskýrslu sem inniheldur a.m.k.:
 - Nafn, heimilisfang og undirskrift verkstæðis.
 - Númer vottunarskírteinis.
 - Einkennisnúmer netpokans.
 - Lýsingu á umfangi og staðsetningu skemmda.
 - Lýsingu á viðgerðinni.
 - Bráðabirgðaviðgerðir til að hindra stök eru undanþegnar kröfunum.
 - Ástands- og viðgerðarskýrsla skal vera aðgengileg fyrir Matvælastofnun.

Verklagsreglur (Hér er leitað eftir upplýsingum um markmið, tíðni, framkvæmdaraðila eða ábyrgðaraðila, framkvæmd eftirlits, viðmið, úrbætur og skráningu í þeim tilvikum sem það á við.)

Að lágmarki þurfa að vera til staðar eftirfarandi verklagsreglur:

- Um móttöku seiða þar sem m.a. kemur fram:
 - lágmarksmöskvastærð miðað við tiltekna fiskstærð.
 - hvernig þjónustubátur kemur að eldiskví.
 - skilgreining á veðurfarslegum aðstæðum þegar heimilt er að koma með bát að eldiskví.
- Um losun á dauðum fiski úr eldiskví þar sem tíðni þarf að koma fram.
- Um skiptingu á netpoka þar sem m.a. er gengið úr skugga um að engin göt séu á pokanum og að frágangur sé í lagi
- Framkvæmd köfunar og móttöku á köfunarskýrslum.
- Um hreinsun á netpoka
- Um slátruðum fiski þar sem m.a. kemur fram:
 - Hvernig slátrubátur kemur að eldiskví
 - Skilgreining á veðurfarslegum aðstæðum þegar heimilt er að koma með bát að eldiskví
- Eru verklagsreglur á íslensku?
 - Skilja starfsmenn það sem stendur í verklagsreglum?

Viðbragðsáætlun vegna stroks

- Rekstrarleyfishafi sem missir fisk úr fiskeldisstöð skal án tafar tilkynna slíkan atburð til Fiskistofu, Matvælastofnun, sveitafélaga og næstu veiðifélög.
- Hafa allir starfsmenn eldisstöðvar fengið þjálfun í viðbragðsáætlun vegna stroks?
- Skil innihalda m.a. leiðbeiningar um:
 - Hvernig hindra skal áframhaldandi strok.
 - Hvernig tilkynna skal um strok.
 - Hvernig endurheimta skal fisk sem strýkur.
- Er skráð: markmið, ábyrgð, tíðni, viðmiðunarmörk, aðgerðir til úrbóta og hvað skal skrá?
- Áhættumat til að lágmarka líkur á stroki.
 - Greining á því hvenær eru mestu líkur á stroki.
 - Hvernig rekstraraðili ætlar að koma í veg fyrir strok.
 - Hvernig verða viðbrögð rekstraraðila við stroki í hverjum flokki fyrir sig.
- Eru viðbragðsáætlanir á íslensku?
 - Skilja starfsmenn það sem stendur í viðbragðsáætlunum?
 - Ber saman viðbragðsáætlunum á milli tungumála, séu þær til á fleiri en einu tungumáli?

Búnaður til að endurheimta fisk

- Allar fiskeldisstöðvar skulu eiga og viðhalda nauðsynlegum búnaði.
 - Net í öllum prömmum.
 - Möskvar neta eru í samræmi við stærð fiska í eldisstöð.
 - Viðhald og endurnýjun neta er skráð.
- Framkvæmd veiða: Rekstrarleyfishafi skal grípa til allra ráðstafana sem nauðsynlegar eru til að varna stroki innan 200 metra frá stöðinni.

Gæðahandbók

- Aðgengi að gæðahandbók.
- Verklag til staðar um skipulag og ábyrgðaskiptingu.
- Skrá og áætlun um fræðslu og þjálfun starfsmanna.
- Skipurit til staðar þar sem fram kemur starfsheiti einstakra stjórnenda á starfsstöðvum.
 - Skipurit fyrir starfsmenn allra eldisstöða rekstrarleyfis.
- Heiti starfsstöðvar, staður og hnit er til staðar ásamt korti af staðsetningu sjókvíaeldisstöðva.
- Ábyrgðarsvið og starfslýsingar allra starfsmanna eru skýrar.
- Staðfesting á að árlegur fundur hafi verið haldinn með öllum starfsmönnum fiskeldisstöðvar þar sem fram kemur að farið hafi verið yfir innihald gæðahandbókar og breytingar kynntar auk nýrra áherslna sem gerðar hafa verið.

Nýliðaðþjálfun

- Kynning á gæðastjórnunarkerfi fyrirtækis.
- Varnir gegn stroki; helstu ástæður og hvernig má koma í veg fyrir strok.
- Viðbrögð við stroki.
- Meðhöndlun eiturefna þegar við á.
- Þekkingu á verklagsreglum, viðbragðsáætlunum og innra eftirliti sem hann vinnur við.

Þjálfunarskrá starfsmanna

- Fyrir alla starfsmenn.
- Skrá og áætlun um fræðslu/þjálfun starfsmanna þar sem fram kemur hvenær þjálfun var lokið, undirskrift starfsmanns og leiðbeinanda.
- Tilgreint er hvaða þjálfun starfsmaður hefur lokið.
- Heildstæð skrá yfir hvaða verkþætti starfsmaður þarf að tileinka sér við upphaf starfs og hvaða þekkingu þarf að viðhalda.
- Allir starfsmenn skulu fá eftirfarandi þjálfun:
 - Að hindra strok og virkja viðbragðsáætlun.
 - Að lágmarka umhverfisáhrif.
 - Að tryggja velferð eldisdýra.
- Staðfest þátttaka starfsmanns á árlegum fundi um innihald gæðahandbókar þar sem breytingar eru kynntar auk nýrra áherslna sem gerðar hafa verið.

Viðbragðsáætlanir - (Hér er leitað eftir markmiðum, ábyrgð, tíðni, viðmiðunarmörkum, aðgerðum til úrbóta og hvað skal skrá í þeim tilvikum sem það á við.)

- Í viðbragðsáætlunum skal koma fram:
 - mat á líkum á að hvaða atburðir geta gerst.
 - mat á við hvaða aðstæður hver atburður gæti gerst.
- Strok – hindra strok, tilkynna strok, endurheimta fisk.
- Tímabundin og varanleg rekstrarstöðvun.
- Massadauði vegna sjúkdóma og umhverfisástands.
 - Hvað er gert við mikið magn af dauðfisk?
 - Hvernig fjarlægður úr eldiskvíum?
 - Hvernig skal meðhöndla mikið magn af dauðfisk?
 - Hvernig er útbúnaðurinn til þess að fanga slíkt magn úr eldiskví?
 - Hvernig á að standa að því að fjarlægja slíkt magn af dauðfiski upp úr eldiskví?
- Olíumengun.
- Fárviðri og ísing á búnaði.
- Hafís, lagnaðar- og rekís.
- Afræningjar.
- Tjón á kvíum vegna slysa/áreksturs.
- Eru viðbragðsáætlanir á íslensku?
 - Skilja starfsmenn það sem stendur í viðbragðsáætlunum?
 - Ber saman viðbragðsáætlunum á milli tungumála, séu þær til á fleiri en einu tungumáli?

Innra eftirlit

- Verklag til staðar sem tryggir skilvirkt innra eftirlit með starfsemi fiskeldisstöðvar. Fram skal koma: Markmið, ábyrgð, tíðni, viðmiðunarmörk, aðgerðir til úrbóta og hvað skal skrá.
- Starfrækja gæðakerfi sem hluta af innra eftirliti þar sem koma fram verklagsreglur stöðvar þar sem m.a. er fjallað um þjálfun starfsmanna, viðhalds- og viðbragðsáætlanir, sbr. viðauka III.
- Virkt eftirlit þar sem fram kemur hvað á að vakta, hver á að annast vöktun, hvenær og hvernig vöktun fer fram.
- Skilgreina viðmið fyrir þau eftirlitsatriði sem eru vöktuð.
- Skilgreina hver er ábyrgur fyrir framkvæmd úrbóta og lýsa aðferðum og aðgerðum sem nauðsynlegar teljast til að leiðrétta frávik.
- Skrá allt eftirlit, úrbætur og viðhald sem tengist innra eftirliti eldisstöðvar og geyma í minnst fimm ár. Allar skráningar skulu dagsettar og undirritaðar.
- Rekstrarleyfishafi skal sannreyna að verklagsreglur og viðbragðsáætlanir uppfylli markmið og gera nauðsynlegar úrbætur.
- Eftirlit með ástandi á búnaði
- Eftirlit með hreinsun á búnaði

Að lágmarki:

- Móttökueftirlit (ástand netpoka við móttöku)
- Yfirborðseftirlit (s.s. ástand á búnaði, fiski á yfirborði og afræningjum við eldiskvíar)
- Neðansjávarseftirlit (köfun eða eftirlit með neðansjávarmyndavélum)
- Eftirlit með sníkjudýrum (laxalús, fiskilús)
- Eftirlit með skyggni sjávar (sjóndýpi)
- Eftirlit með sjávarhita
- Eftirlit með súrefnisinnihaldi sjávar
- Vöktun á botnseti / botndýrum

Atvikaskráning / frávikaskráning

- Hvernig fer skráning frávika fram?
- Hver ber ábyrgð á frávikaskráningum?
- Hver ber ábyrgð á úrbótum
- Er úrbótum fylgt eftir?
- Hvernig er ferlið er varðar úrbætur á frávikum?

Verklagi rekstraraðila fylgt

- Var verklagi rekstrarleyfishafa fylgt þegar ákvarðanir voru teknar?

- Var verklagið sannprófað eftir að stök átti sér stað?
- Var fyrirbyggjandi ráðstöfunum fylgt varðandi:
 - Viðhald á eldisstöðinni?
 - Þjálfun starfsmanna?
 - Verklagsreglur?
 - Var viðbragðsáætlunum framfylgt?
 - Var eftirlit og úrbætur í samræmi við innra eftirlit?
 - Var ástæða til að breyta þeim viðmiðum?
 - Voru fullnægjandi úrbætur gerðar á athugasemdum utanaðkomandi eftirlitsaðila?